

УДК: 378. 147: 94 (477) : [323.25+341.485] “1932-1933”

Шугальова І.М.

*кандидат історичних наук, доцент,
завідувач відділу історичних досліджень Голодомору -
геноциду*

*Інституту дослідження Голодомору
Національного музею Голодомору-геноциду, м. Київ
ORCID: 0000-0002-2397-0611*

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ТЕМ ІЗ КУРСУ ЗА ВИБОРОМ «ГОЛОДОМОР 1932-1933 рр. – ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ»

***Анотація:** Авторка запропонувала окремі методичні поради (із вказанням методів та методичних прийомів) при вивченні курсу за вибором «Голодомор 1932-1933 рр. – геноцид українського народу» для учнів 10-11 класів загальноосвітніх закладів України. Пропонується застосовувати при викладанні дослідницький метод, метод порівняльного аналізу та поширювати міждисциплінарні підходи.*

***Ключові слова:** курс за вибором, метод, методичний прийом, Голодомор 1932-1933, геноцид.*

Дослідниками Інститут дослідження Голодомору підготовлено програму курсу за вибором «Голодомор 1932-1933 рр. – геноцид українського народу». Вона розрахована на учнів 10-11 класів та передбачає поглиблене вивчення подій 1930-х рр. в Україні.

В нашому виступі хочемо звернути увагу на окремі методологічні аспекти викладання дисциплін, пов'язаних із вивченням злочину комуністичного тоталітарного режиму – Голодомору 1932–1933 рр.

Голодомор 1932–1933 рр. як геноцид, слід вивчати в його власних категоріях, не применшуючи масштабів злочину. При цьому, на уроці має панувати атмосфера психологічної захищеності: не варто переобтяжувати викладання матеріалу надмірною кількістю світлин або відеоматеріалів, на яких зафіксовані наслідки злочину.

Бажано впроваджувати міждисциплінарні підходи при опрацюванні документів, використовувати метод критичного мислення, при опрацюванні тем, присвячених комуністичній тоталітарній пропаганді та дослідницький метод, який сприятиме осмисленню учнями сутності злочину геноциду.

Метою курсу є формування в учнів чітких переконань про глибинні причини, механізми та наслідки здійснення злочину геноциду української нації; виховання нетерпимості до імперських амбіцій, злочинів геноциду та злочинності як такої, порушень прав людини і налаштованості активно протидіяти їм.

Під час уроку вчитель може застосовувати різні методи та методичні прийоми, зокрема, метод порівняння. Він застосовується вчителем під час уроку для виявлення паралелей та загальних закономірностей. Не варто заглиблюватися у науковий дискурс детально (враховуючи вікові особливості учнів), але необхідність донести до учнів загальну етичну проблематику, залучити їх до процесу співпереживання. Є потреба розглянути правове підґрунтя геноциду, проаналізувати положення Конвенції та інших правових актів щодо Голодомору в Україні.

Застосування порівняльного методу є доцільним при співставленні реакції міжнародної спільноти на Голодомор 1932–1933 рр. та на штучні масові голоди 1921–1923 рр., 1946–1947 рр., а також у порівнянні зі штучним масовим голодом у Китаї. Слід звернути увагу учнів на висновки Міжнародної Комісії з розслідування Голоду в Україні, акцентуючись на взаємозв'язку економічної, соціальної та національної складових у політиці Кремля щодо України. В результаті, вчитель підведе учнів до висновку про взаємопереплітіння національної та соціальної складових Голодомору-геноциду.

Рекомендуємо обрати для перегляду фільм «Страх і надія. Український Голодомор і американська політика». Реж. В.Кіпіані. Країна виробництва: Україна.

Хронометраж: 49 хв.

URL:<https://holodomormuseum.org.ua/film/neznaniy-golod/> та за підсумками перегляду провести обговорення за наступним планом:

1. Чому світ, знаючи про загибель мільйонів українців в УСРР, так довго мовчав?

2. Як американець з Джеймс Мейс відкрив очі на правду про Голодомор і чого це йому коштувало.

Наприкінці уроку має бути сформульовано висновок, що Голодомор став злочином геноциду проти української нації.

УДК: 37. 016: 94 (477) “19”

Щур Ю.І.

кандидат історичних наук, старший викладач
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ ХХ СТОЛІТТЯ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ В ШКОЛІ

***Анотація.** Стаття присвячена проблемі ознайомлення учнів старших класів з історією українського визвольного руху ХХ століття на уроках історії в школі, зокрема «вимушеного» ігнорування його регіональних аспектів. Таким чином, український визвольний рух характеризується як*